

Første Afsnit.

Universitetets og den polytekniske Lærestalts Forhold som Lærestalter.

I.

Universitetet.

A. Almindelige Bestemmelser og Forhandlinger samt Afgjørelser af enkelte Tilfælde.

I. Bestyrelsen.

1. Om Forandring med Hensyn til Begyndelsen af det akademiske Aar m. m.

Som allerede i Aarbogen for 1876—77 Side 1 omtalt, blev der af Konsistorium i Jan. 1877 nedsat et Udvalg, der skulde tage under nærmere Overvejelse, hvorvidt der maatte være Grund til at foretage nogle af Prof. Panum paapegede Ændringer i de gjældende Regler med Hensyn dels til den ydre Ordning af Universitetets Lærevirksomhed, dels til Universitetsfesterne. Resultatet af Udvalgets Overvejelser, for saa vidt angaar det først nævnte Punkt, findes omtalt paa det anførte Sted Side 1—6; dets Indstillinger og Konsistoriums Beslutninger med Hensyn til Uddelingen af Festprogrammer er omhandlet sammesteds Side 83—86. Her skal den Side af Sagen omtales, som havde Ordningen af selve Universitetsfesterne og Forandringen i Henseende til Begyndelsen af det akademiske Aar til Gjenstand.

I sin Erklæring af 17. Maj 1877 bemærkede Udvalget, at den for Tiden stedfindende Ordning af de akademiske Højtideligheder var fastsat ved Universitets Direktionens, til Dels paa kgl. Resolution hvilende Skrivelse af 23. Dec. 1837, trykt i Ussings Reskriptsamling og i Selmers Aarvog for 1837 (Side 136—37). Bestemmelserne i denne Skrivelse vare kun undergaaede enkelte Forandringer ved senere Regler eller som Følge af Forandring i andre Universitetsforhold (de akademiske Grader, Examen artiums Henlæggelse til Skolerne m. m.). Skrivelsen sammensmeltede de tre aarlige Fester, som tidligere holdtes, til to, den ene, som forhen, i Anledning af Kongens Fødselsdag, den anden en forenet Fest „i Anled-

ning af Reformationens Indførelse og i Anledning af Rektorskiftet“, ved hvilken sidste den af Programmets, efter Omgang mellem Universitetets Professorer skiftende Forfatter holdte Tale skulde være en „Tale til Erindring om Reformationen“, jfr. en Notits i Badens Universitetsjournal I. (1793) S. 189. Skrivelsen betragtede dog denne Forening af de to tidligere Fester kun som en midlertidig, nemlig „saa længe ingen Forandring er sket med den hidtil bestaaende Inddeling af det akademiske Aar“. I det Udkast herom, som Ministeriet i 1849 sendte til Konsistoriums Erklæring, var der optaget Bestemmelser om, at Rektorskiftet skulde ske ved det akademiske Aars Begyndelse (23. Avg.), og at Rektorskiftet skulde forbindes med en akademisk Fest, hvorved tillige de nye akademiske Borgere skulde proklameres, medens i øvrigt Reformationsfesten skulde bibeholdes. Det af Konsistorium nedsatte Udvalg saa vel som Konsistorium selv fraraadede imidlertid den paatænkte Forandring med Hensyn til Rektoratsaaret, og fraraadede ogsaa i og for sig at forøge de akademiske Festers nylig reducerede Tal. Med Hensyn til de nye Studenter Indførelse i Universitetslivet henvistes til den Modtagelse af Rektor, som fandt Sted ved Borgerbrevets Overlevering. Ministeriet fandt vel ikke Konsistoriums Grunde for Bibeholdelsen af den tidligere Regel om Rektorskiftet afgjørende, men troede dog ikke i dette Punkt at burde modsætte sig Universitetets Ønske. I Overensstemmelse hermed opretholdt Bekj. 13. Maj 1850 om en forandret Inddeling af det akademiske Aar, § 6, den Ordning, at Rektorskiftet sker ved Reformationsfesten. Hermed bortfaldt Spørgsmaalet om en Forandring af den ved Skrivelsen af 1837 fastsatte Festordning*).

I Anledning af det nu Konsistorium forelagte Spørgsmaal, om der maatte være Grund til at afskaffe Reformationsfesten eller afløse den med en anden Fest, havde det i Udvalget først været paa Tale, om man fra Universitetets Side burde stille sig som Formaal at virke hen til Afskaffelse af aarlige Universitetsfester overhovedet. Uden nærmere at dvæle ved de Betragtninger, der kunde tale herfor, bemærkede Udvalget blot, at om end maaske ikke alle dets Medlemmer tillagde saadanne Fester lige megen Betydning eller Indvendingerne mod dem lige liden Vægt, havde dog ingen af dem villet tilraade Konsistorium at stille sig paa dette Standpunkt. Selv bortset fra, at der dog ikke fra Universitetets Side vilde kunne tages Initiativ til Afskaffelsen af Festen i Anledning af Kongens Fødselsdag, ansaa Udvalget aarlige, ikke for hyppige Fester, knyttede til passende Lejligheder, for et saa naturligt Udtryk for det akademiske Samfunds Enhed, og de ejendommelige Opgaver, der stilles de Universitetslærere, som ved disse Lejligheder føre Ordet, for saa ønskelige for det hele som for den enkelte, at det mente, at man ikke let eller uden meget tvingende Grunde burde bryde aldeles med denne Tradition. Men idet det fra dette fælles Standpunkt havde overvejet det forelagte Spørgsmaal, havde det ikke kunnet forene sig om en fælles Besvarelse. Medens nemlig et Mindretal, bestaaende af Prof. Scharling, ikke havde fundet, at der var tilstrækkelig Grund til at forandre den bestaaende Ordning, havde Flertallet, Udvalgets fire andre Medlemmer (Panum, Madvig, Steen, Goos), forenet sig om det Forslag, at den nu værende Reformationsfest bortfaldt, men at der ved det akademiske Aars Begyndelse afholdtes en Fest til Indvielse af det

*) Se om disse Forhandlinger Lindes Medd. 1849—56 S. 1 ff.

nye Aar, idet det da tillige forudsatte, at Rektorats- og Dekanatsaaret bragtes til at falde sammen med det akademiske Aar.

Til Begyndelse af sit Forslag bemærkede Flertallet følgende: At man, naar der var Tale om fra nyt af og bortset fra det historisk nedarvede at vælge Anledning til og Tidspunktet for en aarlig Fest, der skulde samle Universitetets Lærere og Disciple om noget fælles, da vilde søge Festens Anledning og Tidspunktet for den i Universitetets eget Liv og Virksomhed, og ikke i en Begivenhed, der, hvor stor end dens historiske Betydning var, dog havde en specifik kirkelig og konfessionel Karakter, derom vilde formentlig de fleste let være enige. Fra dette Synspunkt, vilde det da næppe kunne bestrides, at Universitetets Aarsfest naturlig maatte blive en Fest til Minde om Universitetets Stiftelse og til Indvielse af det nye Aar, derunder Modtagelse af de unge Studenter, som aarlig fra Skolerne drage ind i dets Hørsale. Den vilde altsaa blive henlagt til det akademiske Aars Begyndelse, hvad der ogsaa havde alle Analogier fra beslægtede Forhold for sig, og ikke, som Reformationsfesten nu, vilkaarlig afbryde Forelæsnings Virksomheden. At en saadan Fest vilde aabne al ønskelig Frihed til Valg af Æmne for Festtaleren, afpasset efter enhvers Individualitet, og at den regelmæssig, under Forudsætning af et hensigtsmæssigt Valg af Dagen, kunde gjøre Regning paa livlig Deltagelse, i det mindste fra de unge Studenter Side, paa hvilke den særlig beregnedes, ansaa Flertallet for uimodsigeligt. Det forudsatte i øvrigt, at Festen ikke skulde besværes ved en trættende og Tid spildende Overleverelse af Borgerbreve til de enkelte. Kun den festlige Tiltale til de unge Studenter i Forening burde formentlig have en Plads ved Højtideligheden og træde i Stedet for den Tiltale, som det vistnok nu var sædvanligt, at Rektor rettede til dem ved Borgerbrevenes Overleverelse. Selve disses Modtagelse behøvede da ikke at ske paa højtidelig Maade, men kunde henvises til Pedelkontoret. Naar den antydede Ordning naturlig maatte følges ad med den Foranstaltning, at Rektor og Dekani tiltraadte deres Funktioner ved Begyndelsen af det akademiske Aar, vilde dette næppe have praktiske Vanskeligheder til Følge. Den Frygt, Konsistorium i Aaret 1849 udtalte for, at den nye Ordning af det akademiske Aar, hvorefter dette begyndte lige efter Sommerferien, skulde volde Bæsvær, naar Rektoratsaaret fulgte samme Regel, støttede sig til Grunde, som den senere vundne Erfaring næppe havde stadfæstet.

Spørgsmaalet var imidlertid ikke om nu at skabe en Festordning fra nyt, men om at sætte en saadan Fest som foreslaaet i Stedet for Reformationsfesten, som var det historisk nedarvede. Flertallet miskjendte ikke den Betydning, denne Omstændighed i Almindelighed kunde have, men troede dog ikke, at den i det foreliggende Tilfælde kunde være afgjørende mod en Forandring i den Retning, dets Forslag angav. Det henledede i denne Henseende navnlig Opmærksomheden paa, hvorledes Forholdenes Magt i Virkeligheden allerede væsentlig havde forandret Reformationsfestens Karakter. Efter denne Fests oprindelige Tanke og de gjældende Bestemmelser om den skulde Talen, altsaa Festens Hovedbestanddel, være en Tale netop til Erindring om Reformationen, og dette havde den ogsaa fra først af og i lange Tider været (jfr. Badens oven for anførte Meddelelse). Men nu havde Forholdene alt for længst udviklet sig saaledes, at der toges og indrømmedes Frihed for Taleren til at vælge sit Æmne uden at være bundet til Reformationen, saa at det i Virkeligheden var de sjældneste Tilfælde, at Taleren

holdt sig til dette Æmne. Man vilde saa meget mindre kunne tænke paa nu at fravige dette og vende tilbage til det tvungne Æmne, som det ikke var en Betingelse for at ansættes som Universitetslærer at høre til Folkekirken, og Hvervet at holde denne Festtale altsaa efter den foreskrevne Omgang kunde tilfalde en Professor af en anden Trosbekjendelse. Men var det saaledes med Grund, at Talen havde forandret Karakter, og kunde det med rette fordres, at Loven blev forandret, for at den ikke skulde synes at stille en Fordring, som kom i Strid med den Frihed, man faktisk nød og maatte kræve. saa havde Festen i Virkeligheden allerede for en væsentlig Del tabt sin Karakter af en særlig Reformationsfest. Man vilde umulig kunne forlange, at denne særlige Karakter vedblivende som nu, skulde bevares ved Kantaten. Thi den musikalske Del af Festen var efter sin Bestemmelse og de gjældende Reglers Ord kun en „Ledsagelse“, altsaa det underordnede, hvis Karakter burde rette sig efter Talen, der var Hovedsagen, med hvilken den nu som oftest ikke havde noget som helst Berøringspunkt. Men havde først hele Festens Indhold ved Friheden i Æmnevalget til Festtalen og ved en forandret musikalsk Ledsagelse skiftet Karakter, blev der kun et skuffende og vildledende Navn af Reformationsfest tilbage. Navnet burde rette sig efter Indholdet. Flertallets Forslag kunde saaledes ikke siges at bryde med noget historisk overleveret; thi den væsentlige, principielt betydningsfulde Del af Forandringen havde allerede faktisk fundet Sted. I øvrigt var denne Forholdets Udvikling ikke ejendommelig for Danmark. Det havde tvært imod ved de Undersøgelser, som vare blevne anstillede, vist sig, at af alle fremmede Universiteter i protestantiske Lande, med hvilke vort stod i Forbindelse, var der kun et eneste, som endnu havde en Reformationsfest. Dette Universitet var ikke, som der kunde være nogen Grund til at vente, det i Halle (Wittenberg), men Universitetet i Leipzig. Det laa nær at forklare denne Undtagelse ved den Omstændighed, at den sachsiske Kongefamilie var katolsk.

Netop med Hensyn til den fremstillede, for alle vitterlige Forandring, som vor Reformationsfest faktisk var undergaaet, frygtede Flertallet endelig heller ikke for, at dets Forslag skulde give Anledning til den i og for sig aldeles uberettigede Mistydning, at Ophævelsen af en til en bestemt kirkelig og konfessionel Begivenhed knyttet Fest skulde være en særlig mod en religiøs Opfattelse af Universitetets Virksomhed rettet Handling. Det var desuden en Selvfølge, at den Frihed i Valget af Æmnet for Festtalen, som den nye Ordning vilde sanktionere, ligesom nu kunde af den, der følte sig kaldet dertil, med fuld Føje benyttes til at fremhæve dette Synspunkt, og at lige saa lidt en Omtale af Reformationens særlige Betydning vilde blive udelukket. Der kunde saa meget mindre være Tale om det sidste, som det jo var bekjendt, at vort Universitets Fremtræden i fornyet Skikkelse skyldtes Reformationens Indførelse. Flertallet vilde end ogsaa finde det rigtigt, at denne historiske Kjendsgjerning blev mindet i den Bestemmelse af den nye Fests Betydning, som maatte gives. Det tilføjede endnu, at det ved Valget af Tidspunktet for den nye Ordning's Træden i Kraft yderligere kunde forebygges, at hine uberettigede Fortolkninger opstode, og foreslog med Hensyn hertil at sætte Forandringen i Forbindelse med Universitetets 400aarige Jubelfest. I Overensstemmelse med, hvad der oftere havde været Tilfældet, naar extraordinære Fester vare afholdte, vilde den sædvanlige Afholdelse af Reformationsfesten rimeligvis falde bort i Aaret 1879. Det vilde da frembyde sig som den naturligste Over-

gang til den nye Ordning, at den tog sin Begyndelse fra Jubelfesten at regne, saaledes at denne betragtedes som det første, naturligvis i mange Henseender exceptionelle Led i den nye Festrække, der med Aaret 1880 begyndte sin Fremtræden i normal Skikkelse.

Flertallet havde tænkt sig, at Rektor- og Dekanskiftet skulde finde Sted ipso jure ved Universitetsaarets Begyndelse, og at Festen skulde holdes den 1ste eller, naar Omstændighederne krævede det, den 2den September som umiddelbar Indledning til Forelæsnings Virksomheden. Overgangen til den nye Ordning vilde bevirke, at Rektorats- og Dekanatsaaret 1878—79 vilde blive af kortere Varighed, nemlig kun fra Reformationsfesten i November 1878 til Udløbet af det akademiske Aar 1878—79. Herved var der kun en Vanskelighed, nemlig den, at der ingen Immatrikulation vilde falde i dette korte Rektoratsaar. For saa vidt man af Hensyn til den Betydning, Rektors Indtægt af Immatrikulationen havde, maatte anse det for nødvendigt at raade Bod herpaa, kunde man da enten bestemme, at der intet Rektorskifte skulde finde Sted i 1879, men den samme Mand fungere fra November 1878 til Udløbet af det akademiske Aar 1879—80, eller man kunde tillægge Rektor Indtægten af den paafølgende Immatrikulation, hvilken sidste Udvej imidlertid havde den Betænkelighed, at hver Rektor i Fremtiden maatte henvises til Indtægten af det følgende Aars i Stedet for af sit eget Aars Immatrikulation. Andre Forandringer i det hidtil gjældende end dem, Flertallet i det foregaaende havde omtalt, skjønnede det ikke, at dets Forslag vilde medføre. Underordnede Bestemmelser med Hensyn til Gjennemførelsen maatte det forbeholdes Konsistorium i sin Tid at fastsætte. Vandt Flertallets Forslag Konsistoriums Bifald, maatte det dog efter sin Beskaffenhed forelægges for den akademiske Lærerforsamling, førend nogen Indstilling desangaaende kunde ske til Ministeriet.

Mindretallet, Prof. Scharling, kunde ikke overbevise sig om, at Flertallets Forslag til Forandring i det bestaaende skulde være paakaldt af nogen Trang eller i øvrigt medføre Fordele, der opvejede Ulemperne ved det. Det utilfredsstillende, som stundom kom frem ved vore Universitetsfester, var ikke begrundet i Mangel paa Æmner eller i altfor stor Begrænsning af disse, men i Mangel paa Festtalere. Ikke faa Professorer havde Vanskelighed ved at holde en Festtale, og hjalp sig i Stedet for med at holde et Foredrag eller en Forelæsning, som, da den ikke sjælden læstes op, ikke kunde høres af de fjærnere siddende. Dette var Hovedmangelen ved Universitetsfesterne, og den blev ikke afhjulpet ved at henlægge dem til en anden Tid eller give dem et andet Navn. Der var al Grund til at tro, at den nye Fest, om den kom i Stand, i alt væsentligt vilde komme til at ligne den gamle Fest, som skulde afskaffes, og allermest i de Ulemper, som knyttede sig til denne. Men den vilde desforuden medføre nye Ulemper paa Grund af det uheldige Tidspunkt, hvortil den skulde henlægges. Ved at bestemme Festen til d. 1. Sept. godkjendte nemlig Forslaget den Skik, at Universitetets Forelæsninger i Efteraars Halvaaret først begyndte i September i Stedet for umiddelbart ved Sommerferiens Ophør, d. 23. Avg. Herimod vilde Mindretallet i og for sig ikke udtale sig, men frygtede for, at det vilde blive vanskeligt at fastholde, at Forelæsningerne skulde begynde umiddelbart efter Festen, og at der let kunde indsnige sig en ny faktisk Ferieførlængelse med 1. Sept. som Udgangspunkt, hvad der utvivlsomt vilde være en Uskik. Naar det fremhævedes, at den nu værende Reformationsfest vilkaarlig afbrød Forelæsnings Virksomheden, kunde Mindretallet ikke

betragte dette som nogen synderlig Ulempe, men maatte snarere anse det som en Fordel, at der bragtes denne lille Afvexling i den daglige Virksomhed ind i det af saadanne mindre Hvilepunkter i Forhold til Foraaars Halvaaret saa lidet begunstigede Efteraars Halvaar. Ej heller lovede Mindretallet sig nogen særdeles livlig Deltagelse i den nye Fest fra de studerendes Side; thi disse vilde, naar de en eller to Gange havde haft Lejlighed til at gjøre Bekjendtskab med den nye Fest, højst sandsynlig for Fremtiden betragte den som et lidet, men ikke uvelkomment Tillæg til Sommerferien.

Hertil knyttede sig Betæneligheder af formel Art. At det, naar der var Tale om en Ordning fra nyt, kunde være naturligere at vælge en Fest af den Art, som Flertallet foreslog, og ikke en Reformationsfest, kunde indrømmes. Men naar man uden nogen i Forholdene grundet bydende Trang, en Trang, som under den for Haanden værende Frihed for Taleren til at vælge sit Æmne umulig kunde paastaas at foreligge, foretog en Forandring, der gik ud paa at afskaffe den bestaaende Reformationsfest for at sætte en Fest som den, Flertallet foreslog, i Stedet, kunde man vanskelig værges sig mod den Tanke, at en saadan Foranstaltning særlig var rettet mod det religiøse og kirkelige Element i den tidligere Fest og mod den Opfattelse, der tillagde dette Element Betydning for Universitetets hele Virksomhed. Der var i alt Fald Grund til at antage, at Sagen vilde blive opfattet paa denne Maade af den store Almenhed. Til at undgaa en saadan Mistydning vare de af Flertallet gjorte Forslag efter Mindretallets Overbevisning ikke tilstrækkelige. Vilde man ikke ganske opgive den hele Forandring, idet man af andre Grunde ansaa den for ønskelig, saa burde man i alt Fald i Betegnelsen af Festens Karakter optage en bestemt Tilkjendegivelse af, at den vedblivende, ved Siden af andre Ojemed, var bestemt til Erindring om Reformationen. Kun paa denne Maade vilde det staa klart, at Meningen ikke var at bryde med Tanken i det nedarvede. I Henhold til disse Betragtninger tilraadede Mindretallet, at den gjældende Festordning bevaredes uforandret, subsidiært, at den nye Fest, man vilde indføre i Reformationsfestens Sted, betegnede som en Fest til Minde om Universitetets Stiftelse og om Kirkens Reformation samt o. s. v.

Udvalget formulerede sluttelig sine Forslag saaledes:

Konsistorium indstiller til Ministeriet, efter at have forelagt Sagen for den akademiske Lærerforsamling, at

1. Reformationsfesten bortfalder som særlig Fest for Aaret 1879, saaledes at den sidste Gang afholdes i 1878;
2. at der i Aaret 1879 paa Grund af Jubelfesten ingen anden almindelig Aarsfest afholdes;
3. at der fra Aaret 1880 afholdes en aarlig Universitetsfest d. 1. eller, naar Omstændighederne maatte kræve det, d. 2. Sept. som Indvielse af Virksomheden i det nye Universitetsaar;
4. at den nye Aarsfest bestemmes til Minde om Universitetets Stiftelse og Fornyelse ved Reformationen samt til Modtagelse af de nye Studenter, [eller (Madvig) til Minde om Universitetets Stiftelse og om Reformationen i dens Forhold til Universitetet samt til Modtagelse af de nye Studenter. Subsidiært Forslag af Scharling: Aarsfesten bestemmes til Minde om Universitetets Stiftelse og om Reformationen samt til Modtagelse af de nye Studenter];
5. at de Regler om Reformationsfesten, som ikke ere i Strid med Forandringen,

fremdeles anvendes ved den nye Aarsfest, dog at det tillige paahviler Rektor ved denne at henvende en passende Tiltale til de nye Studenter;

6. at Rektor- og Dekanskifte for Fremtiden finder Sted ved det akademiske Aars Begyndelse d. 23. Avg., første Gang i Aaret 1879, alternativt: i Aaret 1880;
7. at som Følge heraf de i Novbr. 1878 tiltraadte Rektor og Dekani afgaa allerede d. 22. Avg. 1879, alternativt: at de vedblive i Funktion til d. 22. Avg. 1880.

Efter at Sagen havde været forhandlet i Konsistorium, besluttede dette, efter med 6 Stemmer mod 2 at have forkastet et Forslag af Prof. Scharling om at udsætte Sagens Behandling til efter Jubelfesten, at forelægge den akademiske Lærerforsamling følgende Forslag:

1. Fra Aaret 1880 afholdes en aarlig Universitetsfest ved Universitetsaarets Begyndelse til Minde om Universitetets Stiftelse og Fornyelse ved Reformationen samt til Indvielse af Virksomheden i det nye Aar. Denne Fest træder i Stedet for den ved Reskr. 23. Decbr. 1837 II. anordnede Fest.*)
2. De Regler om den ældre Fest, som ikke ere i Strid med Forandringen, anvendes fremdeles ved den nye Aarsfest. Ved Festen henvendes en passende Tiltale til de nye studerende. Nærmere Bestemmelser med Hensyn til Gennemførelsen fastsættes af Konsistorium.
3. Rektor- og Dekanskiftet finder for Fremtiden Sted ved det akademiske Aars Begyndelse, første Gang i 1880. De i November 1878 tiltraadte Rektor- og Dekani vedblive i Funktion til Udløbet af det akademiske Aar 1879 - 80.
4. Universitetsaaret begynder d. 1. Sept. i Stedet for d. 23. Avg.

Den akademiske Lærerforsamling afholdtes d. 22. Oktbr. 1877. Konsistoriums Forslag Nr. 4 sattes først under Afstemning, og vedtoges med 39 Stemmer mod 2. Forslaget under Nr. 1 forkastedes med 21 Stemmer mod 16, hvorved Forslagene under Nr. 2 og 3 bortfaldt, saa vel som et af Prof. J. Thomsen til Forslaget Nr.

*) Bestemmelsen lyder saaledes:

- II. Festen i Anledning af Reformationens Indførelse og i Anledning af Rektorskiftet.
 - a. De sædvanlige Fester i Anledning af Reformationen og Rektorskiftet ville, saa længe ingen Forandring er sket med den hidtil bestaaende Inddeling af det akademiske Aar, blive at forbinde til en, som ordentligvis bliver at højtideligholde d. 31. Oktbr., og hvortil indbydes ved et latinsk Program, forfattet efter Omgang iblandt Universitetets Professorer.
 - b. Talen til Erindring om Reformationen holdes paa Latin af Programmets Forfatter.
 - c. Skulle akademiske Grader tildeles nogen, foretages Promotionsakten af vedkommende Dekanus efter Fakulteternes sædvanlige Orden; de dertil hørende Taler holdes paa Latin. I Forbindelse med denne Akt proklamere Dekanerne dem, hvem Licentiat- eller Magistergraden er blevet tildelt.
 - d. Rektor slutter Festen med en latinsk Tale, hvori han blandt andet paa passende Maade tiltaler de nye akademiske Borgere, ved hvilken Lejlighed de af dem fremkaldes, som have udmærket sig. Tillige nævner han Antallet af de ved Examen artium prøvede Studenter, samt hvor mange af dem Examenskarakteren laudabilis, haud illaudabilis og non contemnendus er tilkjendt.
 - e. Endelig proklamerer Rektor det følgende Aars Rektor og Dekaner, hvorimod i øvrigt de ved Rektorskiftet brugelige Ceremonier bortfalde.

3 stillet Ændringsforslag, der gik ud paa i dettes første Punktum at sætte 1879 i Stedet for 1880 og lade det sidste Punktum udgaa. Til sidst sattes under Afstemning følgende, af Prof Holm stillede Forslag: „Bestemmelsen i Reskr. 23. Decbr. 1837 II. b. erholder følgende Affattelse: Talen holdes af Programmets Forfatter“. Dette Forslag vedtoges med 21 Stemmer mod 8.

Ved under 5. Novbr. at gjøre Indberetning herom til Ministeriet, udtalte Konsistorium, efter at have bemærket, at i Følge Kundgj. 18. Septbr. 1850 § 2 b betragtes den akademiske Lærerforsamlings Erklæringer og Andragender om de af den behandlede Sager som det endelige Udtryk af Universitetets Mening og Ønker, og at det derfor ikke vilde dvæle ved de af dets Flertal stillede, men af Lærerforsamlingen forkastede Forslag Nr. 1—3, følgende til Anbefaling af de 2 af Lærerforsamlingen vedtagne Punkter.

Bestemmelsen i Bekj. 13. Maj 1850 (kgl. Resol. 6. Maj 1850) § 1 om, at det akademiske Aar begynder d. 23. Avg., og den deraf følgende Bestemmelse i Bekj.'s. § 2, at Forelæsningstiden i det første Halvaar begynder d. 23. Avg., blev under de Forhandlinger, som gik forud for Bekjendtgjørelsen, og som findes udførlig meddelte i Lindes Medd. 1849—56 S. 1 ff., fraraadede af Konsistorium, der i Overensstemmelse med det oprindelige Forslag og en af et nedsat Udvalg afgivet Betænkning indstillede, at Aaret skulde begynde med Septbr. Maaned, se navnlig l. c. S. 2, 4, 9 og 13. Ministeriet mente imidlertid ikke den Gang at burde følge denne Indstilling, idet det ikke troede at kunne tillægge de derfor anførte Grunde en større Vægt, og i Særdeleshed mente at burde fastholde d. 23. Avg. som Begyndelsesdag, for ikke at forkorte det første Halvaars Forelæsningstid for meget, dels i Forhold til det andet Halvaar, dels i Forhold til, hvad der tidligere havde været regelmæssig Forelæsningstid, l. c. S. 14—15. Naar nu dette Spørgsmaal optoges paa ny, var det foranlediget ved, at en 27aarig Erfaring havde vist, at Bekjendtgjørelsens Regel om Forelæsningernes Begyndelse d. 23. Avg. var blevet et dødt Bogstav. Det var en stor Sjældenhed, at Forelæsninger begyndte i Avgust Maaned, og denne Kjendsgjerning turde i den Grad være gaaet ind i de studerendes Bevidsthed, at sikkert kun faa anede, at den gjældende Regel satte Forelæsningstidens Begyndelse før d. 1. Septbr. Det vilde være uretfærdigt i denne Kjendsgjerning at se en blot Pligtforsømmelse fra Universitetslærernes Side. Disse havde fra først af og med hvert Aar stærkere været i den Nødvendighed at bøje sig for Forholdenes Magt. Det havde virkelig vist sig, at et meget stort Antal af de studerende ikke kom tilbage til Hovedstaden efter Sommerferien før Septbr. Maaned, og særlig, at de nye Studenter, hvis Hjem ikke var i Kjøbenhavn, ikke kom til Universitetet i Løbet af Avgust Maaned. Forklaringen heraf laa i Omstændigheder, hvis rimelige Indtræden Konsistorium under hine ældre Forhandlinger bebudede. De 8 Dage i Avgust nødte til Udgifter for hele Maaned, som det var let forstaaeligt, at de paagjældende ønskede at spare, og som navnlig de nye Studenter med Sikkerhed undgik, naar de først kom til Kjøbenhavn ved Septbr. Maanedes Begyndelse. Men denne Kjendsgjerning kunde Universitetslærerne ikke sætte sig ud over. De første Timer af Forelæsningerne vare i Regelen af den største Vigtighed for hele det følgende. Det Hul, man fik der, vilde vedblive at udøve en skadelig Indflydelse paa Tilegnelsen. Det kunde derfor ikke være en Professor ligegyldigt, om mange, ja det overvejende Antal af hans Tilhørere manglede ved de første Timer. Skulde ikke hele Udbyttet af Forelæsning-

gen blive utilfredsstillende, maatte han gjentage, hvad saa mange ikke havde hørt. Men derved bleve de første Timers Arbejde spildt. Det vilde under disse Omstændigheder være unaturligt og rimeligvis ogsaa frugtesløst, om man vilde gjøre Forsøg paa at bryde med den Praxis, der havde vundet Hævd, og gjenneftvinge Overholdelsen af Bekjendtgjørelsens Regel. Ønskede man at fjerne den stedfindende Uoverensstemmelse mellem Loven og Virkeligheden, burde det ske ved at forandre hin efter denne. Til at ønske en Forandring af Loven paa derne Maade, bidrog ogsaa det Hensyn, at det til Gjengæld kunde ventes, at der, naar først Lovens Fordring ikke var uopfyldelig, ogsaa vilde indtræde Punktlighed i Gjennemførelsen fra Universitetslærernes Side. Som Forholdet nu var, var Lovens Termin ude af Brug. Men en anden fast Termin var ikke sat, hvorimod kun det ubestemte „Begyndelsen af Septbr. Maaned“ var traadt i Stedet, hvis nærmere Bestemmelse var overladt den enkelte Universitetslærer. Det havde da ikke kunnet undgaas, at der herved var fremkommet en ikke ganske ringe Uensartethed, som let kunde give Anledning til Mistydninger. Fra Universitetets Side maatte man ønske en fast Termin, men af en saadan Beskaffenhed, at den kunde overholdes. Man turde gjøre sikker Regning paa, at derved ogsaa den Punktighed og Ligelighed, som navnlig er af Vigtighed ved de Forelæsninger, som ere beregnede paa Embedsstudier, vilde indfinde sig. At den omspurgte Forandring i Bekjendtgjørelsen af 1850 ogsaa i en særlig Grad vilde have lettet den Festforandring, som Konsistorium havde foreslaaet, og at omvendt Gjennemførelsen af den nye Regel med Hensyn til Forelæsningernes Begyndelse vilde være lettet ved den nye Festordning, bemærkede Konsistorium kun som Grunden til, at det havde rejst Spørgsmaalet i Forbindelse med hin Sag. Men det var klart, at det her foreliggende Spørgsmaal i øvrigt var et ganske selvstændigt. Med Hensyn hertil blev, som oven for omtalt, dette Punkt først sat under Afstemning paa Lærerforsamlingen, og det Stemmetal, der paa det talrige besøgte Møde vedtog dette Forslag, viser uimodsigelig, at denne Forandring i meget høj Grad har Stemningen for sig blandt Universitetets Lærere.

Det andet af Lærerforsamlingen vedtagne Punkt sigtede til at udlette af Reskr. 23. Decbr. 1837 den Bestemmelse, at Taleren, som holdes ved den i Reskriptets 2. Afdeling ordnede Fest, skulde være en Tale „til Erindring om Reformationen“. Ogsaa her var Forholdet det, at Lovens Ord stode i Strid med en, saa langt Erindringen hos nogen nu levende Universitetslærer rakte, hævdede Praxis. Medens hin Bestemmelse paalagde Taleren et bestemt Æmne som Talers Gjenstand, var den Regel, der idelig fulgtes, at Taleren frit valgte sit Æmne, som derfor endog som oftest kun havde en fjærn eller aldeles ingen Berøring med Reformationen. Denne Frihed var trængt igjennem ved Forholdenes Magt. Selv bortset fra det trættende, som en idelig Omhandlen af det samme Æmne vilde medføre, havde et overvejende Antal af Universitetslærere altid maatte føle det som noget aldeles unaturligt, at det paalagdes dem, hvis Videnskab og Studier gik i ganske andre Retninger, at gjøre en kirkelig Begivenhed til Gjenstand for Betragtninger ved en Universitetsfest. Senere var den yderligere Grund kommet til, at det ikke var en Betingelse for at ansættes som Universitetslærer at høre til Folkekirken, medens Hvervet at holde Festtalen efter den foreskrevne Omgang kunde tilfalde en Professor af en anden Trosbekjendelse. Nu at vende tilbage til den oprindelige Regel og paatvinge det bestemte Æmne, maatte anses for aldeles

ngjærligt, med mindre man da fremtidig vilde gjøre det til en Ret og Pligt for Professorerne i det theologiske Fakultet alene at holde Talen ved denne Lejlighed, noget, som der dog fornuftigvis ikke kunde være Tale om ved en almindelig Universitetsfest.

Det turde antages, at saa godt som alle vare enige i at betragte den stedfindende Frihed i Æmnevalget som aldeles stemmende med Forholdets Natur. Naar dog paa Lærerforsamlingen Stemmerne vare delte om det vedtagne Forslag, turde Grunden navnlig antages at have været, at nogle havde anset det for overflødig at faa den af Sædvanen godkjendte, for alle vitterlige Regel udtrykkelig sanktioneret, medens Flertallet havde ment, at det vilde være rigtigt ved denne Lejlighed at give Lærerforsamlingens Anskuelse, at alt skulde forblive uforandret ved Reformationsfesten, ikke blot det negative Udtryk, som laa i Forkastelsen af de af Konsistorium stillede Forslag til Forandring, men ogsaa et positivt Udtryk for at undgaa en Misforstaaelse eller Tvivl, som, efter at Reskriptets Ordlyd var fremdraget, mulig kunde opstaa om den sande Betydning af Lærerforsamlingens Afstemning. Dette Udtryk vilde opnaas, naar den Betegnelse af Talens Gjenstand, der indeholdtes i Reskr. 1837 II. b, blev udslettet. Lovens Ord indeholdt da ej længer noget, som kunde anvendes mod den Frihed, som saa længe havde været i Brug, og som man ikke fra nogen Side havde bestridt ogsaa fremdeles skulde vedblive.

I Henhold til det anførte indstillede Konsistorium, at Ministeriet vilde forskaffe fornøden Stadfæstelse af følgende Forandringer i den akademiske Lovgivning, nemlig:

1. Universitetsaaret begynder for Fremtiden d. 1. Septbr. i Stedet for d. 23. Avg.;
2. Bestemmelsen i Reskript 23. Decbr. 1837 II. b. erholder følgende Affattelse: Talen holdes af Programmets Forfatter.

Efter at Ministeriet derom havde nedlagt allerunderdanigst Forestilling bleve de nævnte Indstillingspunkter ved kgl. Resolution af 28. Novbr. 1877 bifaldte. Om Forandringen med Hensyn til Universitetsaarets Begyndelse udgik Bekjendtgørelse fra Ministeriet under 1. Decbr. s. A.

2. Afgjørelser af enkelte Tilfælde m. m.

I Anledning af, at det i Konsistoriums Cirkulære af 9. Juli 1877 Nr. 1 *) hedder, at Forpligtelsen med Hensyn til Indsendelsen af Tilhørerlister gjælder Forelæsninger og Øvelser, „der nærmest ere beregnede for studerende og bestemte til disses akademiske Uddannelse“, modtog Konsistorium under 12. Sept. s. A. en Forespørgsel fra det filosofiske Fakultet om, hvorledes denne Bestemmelse skulde forstaas. Denne Henvendelse var nærmest foranlediget ved en Forespørgsel fra Prof. Paludan-Müller, hvis Forelæsning over Danmarks Historie vel havde været besøgt af enkelte studerende, men ikke sigtede til disse studerendes akademiske Uddannelse, dersom der ved dette Udtryk skulde forstaas Forberedelse til en Examen. Største Delen af hans Tilhørere var Mænd og Kvinder, som ikke stode i nogen Forbindelse med Universitetet, og som muligvis kunde skræmmes bort fra

*) Univ. Aarb. 1876—77 S. 5—6.

Forelæsningerne, dersom man af dem fordrøde, at de skulde udfylde Tilhørlisterne. Han spurgte derfor, om Cirkulæret gjaldt alle de i Universitetsbygningen holdte Foredrag. Da Besvarelsen af dette Spørgsmaal havde praktisk Betydning saa vel for Universitetslærerne i Almindelighed, som for de forskjellige Fakulteters Dekaner, henvendte Fakultetet den samme Forespørgsel til Konsistorium, idet det bemærkede, at der formentlig kunde blive Tale om: 1. regulære Examensforelæsninger, som ligefrem gik ind under Cirkulærets Bestemmelser, 2. Forelæsninger, der kunde benyttes af de studerende som Forberedelse til Examina, men som havde en friere Karakter, og som kunde besøges saa vel af studerende, som af ikke-studerende, samt 3. Forelæsninger, som enten ved deres almindelige eller specielle Karakter ikke kunde benyttes som Forberedelse til nogen Examen.

Konsistorium tilskrev herefter under 2. Oktbr. det filosofiske Fakultet, at den nævnte Bestemmelse ordret gjentog den gjældende, af Universitets Direktionen fastsatte Regel. Bemeldte Direktion havde først i Aaret 1844 resolveret, at Tilhørlister skulde udsendes over alle af de ved Universitetet ansatte Docenter holdte Forelæsninger, men indskrænkede paa Konsistoriums Indstilling i Aaret 1845 Regelen til „saadanne Forelæsninger og Øvelser, der nærmest ere beregnede for studerende og bestemte til disses akademiske Uddannelse“. Det af Konsistorium nedsatte Udvalg, til hvis Udtalelser man henholdt sig, motiverede Forslaget om denne Indskrænkning ved den Betragtning, at saadanne Forelæsninger, som vare beregnede for et Publikum uden for Universitetet, hverken udgjorde nogen Bestanddel af de akademiske Kursus eller vare bestemte til at betragtes som en Del af vedkommende Professorers Opfyldelse af deres akademiske Docentpligt, hvorfor det blandt andet ogsaa kunde være en Ret, men ej en Pligt at anmelde dem i Lektionskatalogen. For saa vidt der i enkelte Tilfælde kunde være Tvivl, om en Forelæsning efter disse Synspunkter faldt ind under Regelen, forudsatte man, at Spørgsmaalets Afgjørelse maatte ske af vedkommende Docent selv, som da paa Indberetningsskemaet kunde gjøre de fornødne forklarende Bemærkninger, naar han fremsendte Beretning uden at lade Lister medfølge

For saa vidt den omtalte Bestemmelses Forstaaelse ikke allerede med tilstrækkelig Tydelighed fremgik af dens Ord, vilde den fornødne Vejledning findes i det foregaaende, som ogsaa i det almindelige Øjemed med Listerne, at gjøre en nøjagtig og fuldstændig Oversigt over den akademiske Undervisnings Benyttelse af Studenter mulig. Medens det var klart, at Pligten at indsende Tilhørlister ikke udstrakte sig til alle af Universitetslærere i Universitetsbygningen holdte Foredrag, var det paa den anden Side lige saa vist, at den ingenlunde var indskrænket til saadanne Forelæsninger, der sigtede til de studerendes Forberedelse til en Examen, og at det heller ikke i og for sig var tilstrækkeligt til at fritage, at en Del eller endog største Delen af Tilhørerne ikke vare Studenter. Kun maatte det herved erindres, at Listerne efter deres Øjemed, og som det tydelig fremgik af de nye trykte Skematas Rubriker, kun vare bestemte til at paategnes af Studenter, ikke af andre Tilhørere, hvem deres Cirkulation derfor heller ikke kunde genere eller skræmme, i alt Fald, naar dette Forhold forklaredes af Docenten. Et afgjørende Synspunkt for de Tilfælde, hvor Forelæsningen ikke udelukkende var beregnet paa Studenter, var det af oven nævnte Udvalg fremhævede, om Forelæsningen var bestemt til at betragtes som en Del af vedkommende Pro-

fessors Opfyldelse af hans akademiske Docentpligt. Deraf fulgte nemlig aldeles klart, at Tilhørerlister maatte indsendes, naar vedkommende Forelæsning var den eneste af Docenten anmeldte, og han altsaa ved den nødvendig maatte have til Hensigt at fyldestgjøre sin Pligt som akademisk Docent.

— Konsistorium har d. 22. Novbr. 1877 ved Cirkulære til samtlige Fakulteter bragt sin Skrivelse af 3. Sept. 1864*), i Følge hvilken det paahviler Fakulteterne at indberette til Konsistorium, naar og under hvilken Dato Doktorgraden — for det theologiske Fakultets Vedkommende tillige Licentiatgraden — er meddelt nogen, i Erindring.

— Efter at Professor i Statsøkonomi Frederiksen var blevet afskediget, op slog Ministeriet det ledige Professorat vakant, uden at have givet det rets- og statsvidenskabelige Fakultet Lejlighed til at udtale sig herom. Da Fakultetet heri saa en Fravigelse af det i en lang Aarrække med Hensyn til Besættelsen af ledige Professorater i bemeldte Fakultet fulgt Praxis, i Følge hvilken Ministeriet, førend det gjorde Skridt til Gjenbesættelsen, indhentede Fakultetets Erklæring om samme, gjorde det i Skrivelse af 16. Avg. 1877 til Ministeriet Forestilling herom, idet det udtalte det Haab, at det, forinden Professoratet blev besat, fik Lejlighed til at ytre sig om de eventuelle Ansøgers videnskabelige Kvalifikationer. Ministeriet svarede hertil under 18. s. M., at det fra første Færd havde været dets Tanke ikke at tage nogen Bestemmelse om Pladsens Besættelse, uden i Forvejen at have givet Fakultetet Lejlighed til herom at udtale sig, men at det havde ment og fremdeles mente, at det rette Grundlag for en Udtalelse i saa Henseende først da var tilstede, naar det forelaa, hvilke Kræfter man havde at vælge mellem.

— Ved Kriminal- og Politirettens Dom af 12. Jan. 1875 blev Student ved Kjøbenhavns Universitet Peter Otto Frederik Olesen, dimitteret 1872 fra Odense Skole, for Tyveri anset med Straf af Fængsel paa Vand og Brød i 4 \times 5 Dage. Herom erholdt Konsistorium imidlertid først Meddelelse under 27. Maj 1878. I Følge Konsistoriums Beslutning af 5. Juni s. A. blev Domfældte, der for længst havde udstaaet Straffetiden, relegeret in perpetuum fra Kjøbenhavns Universitet. Relegationen indførtes i Relegationsprotokollen, hvorimod der ej skete noget Opslag derom, da det var c. 3 $\frac{1}{2}$ Aar siden, at Dommen var faldet.

— Ved samme Rets Dom af 7. Maj 1878 blev Student ved Kjøbenhavns Universitet Thorkild August Schovelin, dimitteret 1871 fra Borgerdydsskolen i Kjøbenhavn, for Falsk anset med Straf af Fængsel paa Vand og Brød i 6 \times 5 Dage. Da han akkviescerede ved denne Dom, blev han i Følge Konsistoriums Beslutning af 5. Juni s. A. relegeret in perpetuum fra Universitetet. Relegationen indførtes i Relegationsprotokollen, og fornødent Opslag derom gjordes i Universitetets Forsal.

— Universitetspedel Sahlertz tilstillede under 29. Novbr. 1877 Konsistorium et Andragende til Ministeriet om, at han, der i „Morgenbladet“ var blevet angrebet paa en saadan Maade, at der let kunde tilføjes den Agtelse, som han, saa vel som enhver anden Borger, maatte have Krav paa at nyde i Samfundet, et alvorligt Knæk, offentlig maatte gjøre Rede for det, der var Angrebets Kjærne, nemlig hans Forhold til Hvervet som beskikket Censor ved de lærde Skoler og

*) Univ. Aarb. 1864—71 S. 2.

de højere Realskoler. Han fremsendte derhos selve det Manuskript, han ønskede at lade trykke. Konsistorium anbefalede ved Skrivelse af 8. Decbr. Andragendet paa det varmeste til Ministeriet. En Tilladelse til Offentliggjørelsen af Manuskriptet, hvis væsentligste Bestanddele var en Redegjørelse af Ansøgeren for Undervisnings Inspektionen i Anledning af Ankepunkterne i hin Artikel samt Undervisnings Inspektionens Svar til Ansøgeren, var vel næppe egentlig nødvendig; men naar den ønskedes, burde den ikke nægtes. Ikke alene var det kun en simpel Retfærdighed mod Pedel Sahlertz, at han blev sat i Stand til offentligt Forsvar mod et offentligt Angreb, der mere eller mindre direkte berørte hans gode Navn og Agtelse i Medborgeres Øjne; men dertil kom, at ogsaa Universitetet maatte ønske Offentliggjørelsen, for at ikke den Forestilling skulde fæste Rod, at der ved Pedelstillingen skulde klæbe et eller andet, som skulde hindre en ærekjær Mand i at beklæde den, eller at Konsistoriums Valg til en af Pladserne skulde være faldet paa en Mand, der ikke med fuldstændigste Føje nød og havde Krav paa at nyde Medborgeres udelte Agtelse.

Ministeriet meddelte derefter den ansøgte Tilladelse under 20. s. M.

— Efter Andragende fra det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet bevilgede Konsistorium under 10. Jan. 1878, at der til Udarbejdelsen af et alfabetisk Register til Fakultetets Diarium stilledes et Beløb af indtil 200 Kr. til dets Raadighed. Udgiften afholdtes med Ministeriets Billigelse af 9. Apr. s. A. af Universitetets Konto for ekstraordinære Udgifter for 1877—78.

— I Henhold til et Andragende fra Aarbogens Udgiver om, at det hidtil for Udgivelsen bevilgede Honorar 600 Kr. for hvert Hæfte, der maatte anses for aldeles utilstrækkeligt i Forhold til det dermed forbundne Arbejde, maatte forhøjes med 400 Kr., har Ministeriet, efter at Konsistorium havde anbefalet dette Andragende, optaget det fornødne i saa Henseende paa Finanslovsforslaget for 1878—79. Bevillingen er derefter givet ved Finansloven.

II. Det akademiske Lærersamfund samt Censorerne ved Universitetets Examina.

Dr. phil. Th. Sundby ansøgte i Marts 1873 om en extraordinær Docentpost ved Universitetet i romansk Filologi, navnlig i Italiensk og Fransk. Det filosofiske Fakultet anbefalede ham til at ansættes paa 3 eller 5 Aar, hvortil ogsaa Konsistorium sluttede sig. Da der imidlertid ikke hertil var de fornødne Pengemidler, kunde en saadan Ansættelse ej udvirkes for ham. Efter en fornyet Ansøgning optog Ministeriet paa Finanslovsforslaget for 1876—77 (Universitetets Udgiftspost 7 a) et Honorarbeløb af 1200 Kr. som Vederlag for Dr. Sundbys Forelæsninger i den angivne Retning, foreløbig for 3 Aar; men Forslaget vedtoges ikke. Han ansøgte derfor i 1877 om Tilladelse til at holde Forelæsninger ved Universitetet i de romanske Sprog og deres Literatur mod et Honorar af den ledige Professorplads i Æsthetik. Ministeriet begjærede herover det filosofiske Fakultets og Konsistoriums Erklæring.

Det filosofiske Fakultet fraraadede (17. Septbr.) bestemt, at den æsthetiske Professorposts Gage anvendtes i fremmede Øjemed, hvorimod det anbefalede, at Dr. Sundby ansattes midlertidig, f. Ex. i fem Aar, til at holde Forelæsninger over de romanske Sprog og deres Literatur. Konsistorium erklærede sig i Skrivelse af